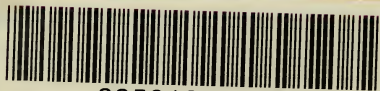

M15500

HARTELIUS

22501266073

Edgar F. Cypriat

HÄDANGÅNGNE
SVENSKA GYMNASTER.

MINNESTECKNINGAR

AF

D:r T. J. HARTELIUS,
Professor.

Stockholm. Albert Bonniers förlag.

Pris 75 öre.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

<https://archive.org/details/b20399856>

MINNESTECKNINGAR

ÖFVER

UNDER SISTA ÅREN HÄDANGÅNGNA

SVENSKA GYMNASIER

AF

D:r T. J. HARTELIUS.

Professor.

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

40 448711

M15500

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY	
Call	WELLCOME
Call	+
No.	QT255
	1888
	H 32m

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1888.

Lars Gabriel Branting.

Kort är en människas lif inom tiden, äfven när en relativ hög ålder uppnås; men mången nyttig lifsgerning kan derunder utföras, mången seger för menskligheten vinnas, när krafterna rätt användas. Att fånga de stora idéerna och draga dessa, evighetens barn, inom tiden, det är endast de stora snillena förbehållet, men idéerna måste iklädas lämplig tidsform, om de skola blifva det stora flertalets tillhörighet. Framgången häruti tager i anspråk samverkande krafter både från teoretisk och praktisk synpunkt. I den menskliga odlingens tjänst torde i allmänhet den verksamhet vara lyckligast, inom hvilken teoretisk klarhet följer praktisk skicklighet och säkert blir verksamheten framgångsrik, då en lycklig förmåga eger till bundsförvandter en ihärdig viljekraft och en brinnande arbetslust. Vi skulle såsom motto vilja sätta dessa senare orden öfver den korta lefnads-teckning vi här egna åt minnet af *f. d. Föreståndaren vid Gymnastiska Centralinstitutet Professor Branting*, som med döden bortgick i Stockholm den 27 mars 1881.

Lars Gabriel Branting föddes den 16 juli 1799 på Stensvik i Grödinge socken af Stockholms län. Fadern inflyttade till Stockholm efter att genom borgensförbindelse ha förlorat sin förmögenhet. Här blef han anställd som kamrerare i Stockholms öfverståhållare-embete.

Efter faderns bortgång blef modern lemnad ensam i torftiga omständigheter med sju barn, men lyckades dock att gifva barnen en vårdad uppfostran. Det är betecknande att den man, som uppnådde omkring 82 års ålder, røjde i gosseåren sjukliga anlag, liksom trenne äldre syskon, hvilka tidigt afledo i lungdot. Vid 14 års ålder voro krafterna så svaga, att det syntes nödvändigt att anlita sjukgymnastik. Händelser, ehuru de kunna synas som rena tillfälligheter, innebära ofta samband med fruktbara följder. År 1813 inrättade Pehr Henrik Ling det gymnastiska institutet i Stockholm, och samma år mottog han till behandling med sjukgymnastik den 14-årige Branting. Verkan af denna behandling var på ynglingens helsa märkvärdig, ty utan den är det väl sannolikt, att lefnadsmåttet hade begränsat sig inom det, som blef de tidigt bortgångna syskonens. Ling, som märkte den i ynglingaåren nu inträdande gossens rika anlag, gjorde föräldrarne anbud att bilda deras son till gymnastiklärare. Dessa, som sett det verksamma inflytandet gymnastiken haft på gossens helsa, samtyckte med glädje till detta med gossens tycke öfverensstämmande anbud.

Rätta studietiden började nu. Förut hade gossen erhållit undervisning i en af Stockholms elementarskolor jemte enskild undervisning och visade stora anlag för studier. Men gymnastiken blef det slagord, som försatte ynglingen i entusiastisk stämning. Han insåg, att vetenskapliga studier voro nödvändiga för möjligheten att gagna gymnastiken. Han slog sig ock med hela sin själs värme på att studera anatomi, fysiologi, matematik, språk, musik och teckning. Genom professor Lings förord kom Branting i tillfälle att under några år studera vid Karolinska institutet och Serafimerlazzaretet samt studerade kemi under Berzelii ledning. Den redan då kände store anatomen Anders Retzius yttrade

om Branting, att han egde stor skicklighet i anatomi. Denna vetenskap liksom fysiologi blefvo hans älsklingsstudier, ehuru han ej aflade någon offentlig examen. Detta blef vapen i hans motståndares händer, ty på grund af detta uteblifna offentliga dokument ville desse icke erkänna hos honom någon grundlig insigt i de medicinska vetenskaperna. Sjelfklart är att liksom med examens afläggande icke alltid följer grundlig och sjelfständig vetenskaplig bildning, så är det icke omöjligt att en sådan kan finnas hos den, som ingen offentlig examen har aflagt. Branting förvärfvade sig vidsträckt beläsenhet i naturvetenskaperna, i matematik, i musik och språkkunskap. Han talade ledigt tyska, franska och engelska. Han hade ovanligt sinne för musik och älskade i synnerhet den klassiska, var skicklig kompositör. Han satte musik till flera af Lings och Stagnelii dikter. Han valdes 1861 till ledamot af musikaliska akademien.

Med håg och fallenhet för naturvetenskapen greps han af den nyvaknade och nyfödda gymnastiken. Otvifvelaktigt hade hans lyckliga medfödda och tidigt utvecklade anlag del i hans framgångsrika gymnastiska bana; men å andra sidan skulle naturligtvis den nära beröring, i hvilken han stod till skalden och gymnasten Ling, mäktigt inverka på honom. Han intogs också af beundran och vördnad för Lings snille, för hans storslagna poetiska skapelser, för hans snillrika teorier och planläggningar inom gymnastiken. Denna beundran följde honom hela lifvet igenom. Här røjde sig aldrig småsinne eller afund, som ofta annars är fallet, att öfverlägsenheten afundas. Ling visade sig också liksom en värdig fader mot den unge och lofvande Branting och ledde honom med faderlig välvilja in på den gymnastiska banan.

Genom anlag och flit förvärfvade Branting sig en ovanlig färdighet i den praktiska utöfningen af gymnastik och vapenföring. Vid 17 års ålder antogs han till Lings biträde som fäktlärare vid Karlbergs krigsakademi. Ett år derefter, 1818, blef han vid 18 års ålder underlärare vid Kongl. Gymnastiska Centralinstitutet med ordinarie lön på stat. Från Centralinstitutets grundläggning till år 1823 bestredo derstädes Ling och hans medhjelpare Branting den pedagogiska, militära och medicala gymnastiken, hvarjemte Branting under denna tid i egenskap af Lings "substitut" tienstgjorde under några år vid artilleri-läroverket å Marieberg. Då Carl Johan såsom kronprins tagit kännedom om gymnastiköfningarne och fäktningen vid Centralinstitutet, vändes hans uppmärksamhet på denna dittills förbisedda uppfostringsgren för militärer. Saken var ännu främmande, åtminstone ovanlig för de fleste regementscheferna, och befallningen, att gymnastik och fäktning skulle införas i svenska arméen, mottogs ej med någon välvilja. Truppfdelningar från lifgardet till häst, från artilleriet kommenderades till Centralinstitutet för att taga undervisning i gymnastik, voltigering, sabel- och bajonettfäktning. Vid det stora militärmötet år 1819 å Ladugårdsgärdet, liksom år 1824 vid lustlägret i Skåne å Ljungby- och Bonarpshedar voro Ling och Branting tillstädes för att bland lägre trupper införa gymnastik och fäktning. Hvad här inträffade, att motvilja mötte den nya saken, är i allmänhet vanligt. Sjelfva saken torde i kraft och säkerhet vinna derpå och de, som förfäktat densamma, stålsättas. Så syntes det här, ty saken vann dock framgång.

År 1822 sattes Branting i tillfälle att företaga en resa tillsammans med d:r R. till Sveriges nordligaste trakter i ändamål att äfven besöka Nordkap. Denna nordliga punkt uppnåddes likväl ej i följd af storm, hvarför seglingen skedde till Tromsö och derefter längs

norska kusten till Trondhjem. Sedan togs vägen öfver Dovrefjeld till Kristiania. Öfver denna resa gjordes omsorgsfullt utförda anteckningar. Sedermera gjordes resor i Tyskland och Österrike förnyade gånger.

Branting hyste stark misstro till medikamentläran, men i samma mon intogs han af gymnastikens verkningar såsom läkemedel. Äfven inom sjukgymnastiken hade Ling med snilletts slagruta träffat källådern, men det blef Brantings lifsgerning att leda källsprånget ut till fruktbarande välsignelse. Han studerade med lifligaste intresse rörelseinverkan vid behandlingen af sjuka, och under åhörandet af Ling och Centralinstitutets lärarepersonal föreläste han vid 25 års ålder om gymnastikrörelsers specifika organinflytanden. Han har tydligen utredt den länge och ifrigt bestridda grundläran för hela gymnastiken, att många både aktiva och passiva rörelser hafva en bestämd specifik verkan; att den bestämmande principen för valet och för rörelsernas indelning icke hvilar på yttre, godtyckliga schematiseringar, på redskap, på ledernas förmåga af flera eller färre kombinationer; icke ens ensamt på "muskellifvet", utan förnämligast af verkan på nerver och kärl. Denna hans uppfattning mötte starkt motstånd och ansågs innebära fantastisk öfverdrift. Många ansågo hans förklaringsgrund ohållbar. Senare tider erkänna dock dessa förklaringar fullt öfverensstämmande med anatomiens och fysiologiens lära. Den tyske fysiologen Ludwig förkunnar samma lära och den holländske läkaren Mezger, som vunnit i våra dagar så stort gehör, bekräftar samma åsigt.

Gymnastikens terminologi har Branting vidare utarbetat. Ännu begagnas denna terminologi med förändring af ett och annat namn. Efter samma grunder användes ännu hans rikhaltiga uppfunna rörelseförråd.

År 1830 föreslog Ling att Branting skulle erhålla öfverlärarelönen. Utöfver det vidsträckta arbete, som

öfverlärarebefattningen medförde, sträckte Branting sin verksamhet utom detta område. Så anställdes han år 1831 som gymnastik- och musiklärare vid Hillska skolan å Barnängen strax utom Stockholm. Vid musiklektionerna införde han den s. k. Logierska metoden. Då Branting behandlade flera slags instrument, deribland förnämligast valdhorn, och dessutom från yngre åren sysselsatt sig med tonsättning, undervisades både uti blås- och stråkinstrumenter.

Branting sökte öfvervinna den rådande fördomen, att pedagogisk gymnastik ej skulle vara lämplig och användbar för uppväxande flickor, genom att meddela gymnastik och undervisning i musik uti en af Stockholms mest besökta skolor. Det är nästan otroligt att så mycket kunde medhinnas; men Branting hade mer än vanlig arbetsförmåga. Genom det stora förtroende Ling satte till Branting öfverdrogs till stor del ledningen af gymnastik åt honom, både i det teoretiska och praktiska.

Såsom lärare och äfven som öfverlärare stod Branting ej i främsta rummet i ansvaret för gymnastiken. Ling hade i fem och trettio år arbetat och uppoffrat sina krafter för gymnastiken och gifvit den sin ideela riktning. Men han ansåg den ännu vara i behof af redbara krafter, af det mest nitiska bemödande att drifva den framåt på den anlagda banan. Liksom store män i allmänhet hade Ling som en centralkraft bildat omkring sig flere för gymnastiken hängifna personer, hvilka sedermera på skilda håll hafva verkat framgångsrikt för gymnastikens utveckling. Bland dessa satte han främst Branting och föreslog honom vid sin död 1839 till föreståndare. Branting utnämndes ock den 3 maj 1839 till Institutets föreståndare, hvilken befattning han innehade till 1862, då han tog afsked.

Dessa 23 år, hvarunder föreståndarskapet räckte, voro framgångsrika för gymnastiken och betydelsefulla för Branting sjelf. Det var under denna tid svenska gymnastiken blef bekant i utlandet. På anmodan af preussiska regeringen kommenderades 2:ne officerare till Gymnastiska Centralinstitutet för att under Brantings ledning taga kännedom om den svenska gymnastikens teoretiska och praktiska lärogrenar. Efter deras hemkomst inrättades ett gymnastiskt institut i Berlin i likhet med det svenska. Den ena af dessa officerare blef föreståndare för institutet och var den berömde författaren Rothstein, som skrifvit så utförligt om den svenska gymnastiken. Doktorerna Eulenburg, Neumann och Melicher från Tyskland och d:r Roth från London m. fl. hafva äfven efter att hos Branting tagit kännedom om den svenska gymnastiken utförligt skrifvit synnerligen öfver medikalgymnastiken. Flera andra utlänningar besökte Gymnastiska Centralinstitutet, lockade dit af den svenska gymnastiken, hvars namn hade sträckt sig utom egna landamären.

Branting erhöll erkännande i flera inhemska och utländska ordnar. Han erhöll 1847 nordstjerneordens riddarkors och blef samma år riddare af preussiska röda örnsorden, 1855 af norska S:t Olafsorden och dannebrogorden samt utnämndes vid n. v. konungens kröning 1873 till kommendör af vasaorden.

Inom landet vann gymnastiken förtroende. Synnerligen blef detta händelsen med den medikala, till följe af dess synbara helsosamma verkningar. Branting samlade onekligen mera sina krafter för utbildandet af denna gymnastikgren än för de andra, kanske därför att den fordrade för dess värdiga uppbärande större vetenskapliga grunder. Man kan fråga sig, om det hade varit mera gynnsamt för gymnastikens verkliga framtida lif och stadga att stilla och lugnt framgå än att bryta

väg mellan här och hvar uppstigande tvifvel om dess verkliga halt och betydelse. Visst är att tvifvel uppkom både inom och utom landet väl icke så mycket om gymnastiken i och för sig sjelf, utan mot det sätt, på hvilket den lärdes och utöfvades. Detta tvifvel uttalade sig offentligen i flera tidningsartiklar och broschyrer, såsom "om nödvändigheten af kontroll öfver Gymnastiska Centralinstitutet, med särskildt afseende på den medikogymnastiska behandlingen och undervisningen derstädes. Kritisk framställning af D. Stockholm P. A. Norstedt & Söner 1851", Aftonbladet 2 juli 1856 m. fl. utgörande en ganska skarp polemik. Det skulle blifva för vidlyftigt att här införa dessa aktstycken och dessutom öfverflödigt, emedan de äro upptagna i de från trycket utgifna "Brantings efterlemnade papper".

Var detta tvifvel berättigadt eller huru förklara en skarp polemik mellan personer, af hvilka ingen kunde vara motvillig mot en sak, som afsåg och redan ledt i bevis ett allmänt nyttigt inflytande? Något tvifvel hos Branting om gymnastikens stora betydelse för släktet och särskildt om sjukgymnastikens betydelse som terapeutiskt medel förefans ej, ty knappast torde väl ett hjerta hafva klappat mera varmt för en saks framgång än Brantings för gymnastikens. Möjligen genom beröringen med H. Ling och kanske genom ett visst inflytande af Götiska Förbundet såg Branting individens och släktets räddning uti ett återgående till ett enkelt och naturenligt lefnadssätt. Han såg i gymnastiken förnämsta medlet härtill, den häfstång, som skulle lyfta människan ur kroppslig och andlig försoffring till ett enkelt men kraftigt och sedligt lefnadssätt. Öfvertygad om osvikligheten af detta medel och med stark misstro till medikamentslärans nyttiga inflytande, var han i hög grad känslig för hvarje tvifvel, för hvarje inkast, som gjordes mot den sak han arbetade för och hänfördes lätt

i striden till öfverdrift, till en viss hetta, som snarare skadade än gagnade saken och honom sjelf. Å andra sidan stod gymnastiken med all den framgång, allt det erkännande, hon vunnit, utom den legitimerade medicinen. Det kunde synas som om hon framträdde med oberättigade anspråk och talade ett tungomål, som ej anstod henne.

Striden lade sig emellertid liksom allt förgängligt och Branting fortfor att med värme och oförtröttade krafter verka för gymnastiken, äfven sedan han 1862 tog afsked från Gymnastiska Centralinstitutet. Till hans inom hufvudstaden aflägsna boning strömmade fortfarande hjälpsökande och starkare än till honom torde aldrig hjälpbehöfvande varit dragna med förtroendets band. Med oförminskad själskraft, med oförtröttade kroppskrafter arbetade den åldrige intill de sista lefnadsdagarne för den sak, hvaråt han helgat sitt lif och sin sträfvan. Branting har väl egentligen ej i tryck meddelat sin rika erfarenhet, men genom de många, som genom honom blifvit återvunna från en bruten helsa, har han lemnat en öfvertygande skrift om gymnastikens betydelse och ett kärt minne efter sig. Om hans ihärdiga arbete vitna flera årgångar af skrifna sjukbehandlingar, hvaraf större delen blifvit införlifvade med Gymnastiska Centralinstitutets bibliotek. Branting skall alltid ihågkommas såsom en af gymnastikens kraftigaste och varmaste förkämpar. Hans framgång vid den gymnastiska behandlingen understöddes af hans nitiska framhållande af andra inflytelserika medel, såsom diet, frisk luft och ett förståndigt bruk af vatten. För sin egen del använde han på det noggrannaste sätt dessa helso-medel liksom hela hans lefnad är en mönsterbild af en sund och naturlig enkelhet. Han var i detta afseende originel i ordets skönaste betydelse.

I karakteren förefans hos Branting, liksom ofta är fallet hos utpreglade naturer, vissa motsatser. Ett hos honom mildt och fromt sinnelag kunde lätt rubbas af en retlig häftighet. En gifmild hjälpsamhet förnekade sig icke bredvid en ganska långt drifven sparsamhet. Uti en mild, öppen nedlåtande tillgänglighet mot alla människor skymtade fram en viss förkärlek för personer i högre samhällsställning. I hans husliga lif uteblefvo icke pröfningar och motsatser och det kan synas egendomligt att den man, hvars själsriktning liksom hela hans verksamhet var stämd för det harmoniska, sjelf lefde i en viss slitning mellan motsatser. Det är väl också icke jordlifvet förunnadt att vinna en verklig harmoni.

Branting efterlemnade endast ett barn, en son, och hade kort före sin egen bortgång följt sin maka till grafven. Det är ej blott anförvandter, det är de många, som haft beröring med den för sin sak så hängifne mannen, hvilka skola minnas honom — minnas åttioåringen i själen lika varm som ynglingen och den kraftige mannen. Matt är denna lefnadsteckning, men minnets fackla brinner klart och gymnastiken skall för kommande generationer tala om *Lars Gabriel Branting*.

Vi vilja här vidfoga några ord, som vid underrettelsen om hans bortgång egnades hans minne.

L. G. Branting.

Det skymning blef, budbäraren omsider
Från evigheten steg intill din bädd
Med fridfull helsning: att nu tiden lider,
Snart anden är för himlafärden klädd
Och vill Elias-manteln från sig kasta
För att från jordens hem till himlens hasta.

Din lefnadsbana framgångsrik har varit,
Och tecknas kan den ej i korta drag.
Se'n det förgängliga i lifvet farit,
Står din lifsgerning som orubblig lag,
Och slägten efter slägten skola lära,
Att hvad du gjort skall rika frukter bära.

Du lemnar uti saknad många vänner,
Som här din hjälp och undervisning fått;
Mer äradt står ditt verk, en hvar här känner,
Hur du har kämpat och med seger stått;
Och aldrig kan ditt namn af glömskan hinnas
Så länge lidanden hos menskan finnas.

Du närmast stod vårt fosterländska snille,
Som pånyttfödde Hellas' gymnastik.
Den nya skapelsen du såg och ville
Med den ge kraft åt människans fysik.
Af inre kallelse för denna lära,
Du varmt och sant har kämpat för dess ära.

Din rika ande konstnärns sinne egde
För formens finhet och estetiskt mått.
För dig ej endast vetenskapen vägde,
Du aldrig skönhetslagen öfvergått;
Estetiskt sinnrikt har du föreskrifvit
Det medel, som åt menskan helsan gifvit.

Din själ var liflig, lättrörd, när det gälde
I strid för saken, som din uppgift var,
Du då ej gerna skarpa vapnet fälde,
Om det ej fulla segertecken bar.
För sakens framgång dock du endast kämpat
Och hos dig sjelf en ifrig oro dämpat.

Mot yppighet, mot flärd och njutningslusta
Din hela lefnad var en ren protest.
De, som mot dessa fiender sig rusta.
Må se hvad vapen du hos dig har fäst;
Din måttlighet, din arbetslust de väckte
Med rätta aktning hos samtidens slägte.

Ej solljus alltid låg uppå din bana,
Du känna fick af lifvet hårda slag,
Men dessa kunna stora andar dana
För höga värf, för evighetens dag:
Din själ var frisk i lifvets aftontimma,
Från evigheten lyste hoppets strimma.

Din anda, frigjord från all jordisk möda,
Nu stigit inom evighetens ring,
Der finner du ej sjuka eller döda,
Men evigt lif hos själafränden Ling;
Berätta om vår gymnastik i norden,
Om edra tankar sänka sig mot jorden!

Carl August Georgii.

En personlighet, som med viljans renhet lyser genom en i allt upphöjd och harmonisk karakter, är en lika storartad som skön företeelse, hvarhelst den inom menskligheten framträder. Det gifves storslagna karakterer, som kunna förvåna; det gifves lysande dygder och glänsande framgångar utan att tilltala med hjertats värme eller viljans renhet. Ytan kan blända med ett inre utblottadt på sanningens innehåll. Men vi vända blicken bort från skenet, från dagens lumpna gräl, som icke höjt sig öfver afundens och hatets osunda atmosfär, ty vi stå med minnet inför en af dessa liksom med en konstnärs jemnmått mejslade bilder, en af dessa personligheter, som värmde mer än lyste, som öfvertygade mer än öfvertalade och som verkade i ord och handling med uppoffrande menskokärlek till tolk. Det är bilden af *Carl August Georgii* vi vilja teckna. Teckningen är matt, men den får sin färgläggning af ett tacksamt minne, som lefver i vida kretsar inom och utom landet.

Georgii föddes den 21 oktober 1808 på Fors i Vesterhanninge församling inom Stockholms län. Fadern var majoren Carl Fredrik Georgii, som år 1807 vid ett utfall från Stralsunds fästning förlorade den ena armen, och modern var Christina Hernberg. Georgiis lefnadsbana,

som inträdde i början af förra århundradet, sträckte sig långt in i dess senare hälft — den 25 maj 1881 blef hans sista jordiska lefnadsdag. Sjuttioalet utvisar en lång lefnadsbana efter det tidsmått, som vanligen begränsar en människas lifslängd; och i egentlig mening är det endast den lefnadsbana lång, hvilken är betecknad med en nyttig verksamhet. Sådan blef Georgiis lefnad.

Vi kunna i korthet anteckna, att han antogs 1822 till kadett vid krigsakademien på Karlberg samt utnämndes 1829 till fänrik vid Vermlands fältjägareregemente, vid hvilket han 1836 befordrades till löjtnant. Denna regelräta väg på den militära banan fullföljde han likväl icke länge; kanske mindre då än nu tillfredsstälde denna bana en efter djupare vetande törstande ande. Georgii valde en annan väg, ehuru utsigterna på den han öfvergaf kunde synas lysande och lockande.

P. H. Ling framhöll en verksamhet riktad åt en af människans viktiga intressen — hennes kroppsliga uppfostran och helsa. En gryende dag hade börjat för den under medeltiden bortglömde gymnastiken, som nu ställes i belysningen af innevarande århundrades vetenskap och konst. Georgii tilltalades på det lifligaste af Lings skapelse och blef en af han flitigaste, men tillika en af de skickligaste lärjungarne. Inom fäktkonsten betraktades han såsom den förnämsta, hvilket är betecknande bredvid sådane namn som Achilles von Vege-sack, Molinder, Ström, Palmstjerna, Elliot m. fl. Redan 1829 begagnades han såsom extra lärare och förordnades 1835 till lärare vid Gymnastiska Centralinstitutet.

För att åtminstone i hufvuddragen vidröra hans vidsträckta verksamhet vilja vi betrakta den i tvenne skeden: det ena inom och det andra utom landet. Här kan nämnas det uppdrag, som Georgii fick att med en soldatafdelning samlad vid Drottningholm 1835 genomgå

försöksvis de öfningar, hvilka P. H. Ling hade föreslagit såsom användbara inom armén vid brist på redskap och med befäl, som egentligen saknade insigt i gymnastik. Det gälde en slutlig ompröfning af det förfarande, som af P. H. Ling begagnats vid åtskilliga tillfällen å lägerplatser sedan 1810. Det ålåg Georgii, jemte den om sakens framgång nitiske adjutanten i kommandoexpeditionen kaptenen Stjerngranat, att uppsätta förslag till öfningarnes beskrifning för det 1836 utgifna reglementet i liniegymnastik.

Emot P. H. Lings och Georgiis åsigt blefvo likväl några af dessa öfningar uteslutna genom det tillsatta högre militärbefällets inrådan. Äfven vid de till reglementet hörande tabellers uppgörande deltog Georgii. På detta sätt tillkom beskrifningen af dessa öfningar, hvilka sedan så ofta hafva blifvit af- och omskrifna på hvarjehanda sätt i reglements-komitéer, som ock af enskilde författare. På grund af Georgiis arbetsifver och sträfvan efter kunskaper och praktisk skicklighet ansåg sig P. H. Ling före sitt frånfälle böra uttala den förklaring, att Georgii jemte Branting borde användas vid Gymnastiska Centralinstitutet, såsom de enda lämpliga att uppehålla denna inrättning i sin rätta betydelse. P. H. Ling uppdrog vid sin bortgång 1839 åt Georgii att jemte medicine doktorn P. J. Liedbeck ordna hans litterära qvarlåtenskap. Det var också Liedbeck, som i åsichter och sträfvanden stod honom närmast. Båda vore Lings mest oegennyttigt hängifna lärjungar och hyste för hvarandra en innerlig vänskap från första början af deras bekantskap, då Liedbeck var sjukhusläkare å Långholmen, der Georgiis fader var kommandant. Georgii och Liedbeck omtalade städse med glädje den tid, då de hvarje morgon tillsammans gingo från Långholmen till Gymnastiska Centralinstitutet för att

derstädes deltaga såsom rörelsegifvare och sedan omedelbarligen återvända hem.

År 1839 blef Georgii öfverlärare vid Gymnastiska Centralinstitutet och fick ett lika omfattande som mödosamt arbete uti de mest olikartade åligganden. Han meddelade undervisning i anatomi och har derjemte lemnat ett ovärderligt vitnesbörd efter sig i en rik samling af anatomiska preparater med stor noggranhet utförda. Utmärkta nerv- och kärlpreparater, muskel- och ligamentpreparater, ett flertal af skelett vitna om en ovanligt skicklig arbetsförmåga, ty flertalet äro utförda af honom. Utom deltagandet i sjukgymnastik skulle han såsom Brantings "substitut" förestå fäktlektionerna i värja och sabel samt leda öfriga lärares lektioner i bajonettfäktning och liniegymnastik. Derjemte upptogs äfven hans tid med ledning af skolgymnastik. På grund af dåvarande författningar, delvis ganska obestämda, hade han ofta en svår ställning såsom föreståndarens närmaste man. Vid åtskilliga tillfällen måste han åtaga sig den svåra uppgiften att medla mellan den lifliga föreståndaren och öfriga lärare, hvilka försök ej alltid kunde aflöpa till båda sidornas lika belåtenhet. Hans pietet för föreståndaren och hans uppfattning af pligt mot saken försatte honom åtskilliga gånger i svårigheter, hvaraf mera "frisinnade" tjenstemän icke kunna besväras.

Denna hans olikartade, med stor samvetsgranhet utförda, omfattande verksamhet kan förklara, hvarför han liksom Ling, Branting, Liedbeck med flera äldre lärare hyste den ideala uppfattningen om Gymnastiska Centralinstitutet, såsom en odelad inrättning, der föreståndaren och öfverläraren borde genom teoretiska och praktiska kunskaper och skicklighet ega förmåga att sammanhålla gymnastikens helhet. Om det å ena sidan medgifves, att genom arbetets fördelning derstädes det

är lättare att finna lämpliga lärarekrafter inom ringare omfattning, så måste dock å andra sidan erkännas, att Institutets organisation i tre skilda afdelningar skall medföra olägenheter, äfven om delningsgrunden aldrig så noga följdes. Äfven den, som är af annan uppfattning än Institutet i fråga om arbetets tredelning eller icke, måste skänka Georgii sin aktning, då man vet, att han 1863 vägrade att mottaga föreståndareplatsen efter den då föreslagna, men sedan icke alltid konsekvent tillämpade tredelningsgrunden. Georgii föredrog att stanna som enskild man i England.

Utlandet började blifva uppmärksam på den svenska gymnastiken. År 1846 reste Georgii på franska ministern Salvondis framställning till Paris för att göra Frankrike bekant med den svenska gymnastiken. Han utgaf 1847 en skrift *Traité de la kinesitherapie et de L'education physique selon Ling*. Den berömde prof. E. Richter bedömde arbetet gynsamt och yttrar: att denna bok är den första, som på främmande språk redogör för den svenska gymnastiken. I denna skrift framlades de teoretiska grunderna, hvarpå den svenska gymnastiken hvilar, och Georgii sökte äfven praktiskt visa betydelsen häraf. Men 1848 års revolution kom med sina förändrade förhållanden, som icke lemnade de nya myndigheterna någon lugn tid för gymnastiska intressen.

År 1849 tog Georgii afsked från öfverlärareplatsen vid Gymnastiska Centralinstitutet i afsigt att förflytta sin verksamhet till London. Man kan fråga efter anledningen till detta beslut, då han i fäderneslandet åtnjöt förtroende och tillgifvenhet, och det kan med skäl sägas, att hans nit och skicklighet här behöfdes. Utan tvifvel samverkade flera anledningar. Man har anmärkt, att Georgii var en stor beundrare af prof. Branting; men han var nog klarsynt att inse vissa

brister, hvilka han ansåg sig böra ursäkta hos sin i så många afseenden skickliga förman. Förnämsta anledningen torde vara den, att han uppfattade gymnastiken som en blifvande sjelfständig vetenskapsgren, men insåg, att saken ännu var för ny och omogen i den allmänna uppfattningen, äfven bland de mera upplysta, för att kunna vinna en allmännare spridning i landet. Af flera samverkande omständigheter, som inträffade både inom och utom landet, förutsåg han en slags förlamningstid för Institutet. Ett oförändradt bibehållande af den ursprungliga organisationen skulle i ledningen erfordra den lyckligaste förening af både en mjuk och mycket fast hand för att undgå de stötestenar, hvilka snart yppade sig.

Genom att nedsätta sig utomlands såsom enskild man fanu Georgii sig kunna med mindre ansvar verka till större gagn för Institutets anseende; men säkert är att han ej för sig utvalde den bekvämaste vägen, hvarken i ena eller andra afseendet. På den tiden var det ingen lätt uppgift att utan betydliga medel bana väg för en så ny sak hos ett så konservativt folk som det engelska, hvars vanor och begrepp tilltalades på skådeplatser och på gatan af blott konstmakerier utförda af kringstrykande "gymnaster", i ordets en gång häfdvunna mening. Några af hans enskilda svenska vänner understödde honom mera af personlig aktning än af förhoppning, att saken skulle vinna någon större framgång i utlandet. Svårigheten ökades genom svallvågorna från den 1846 i Sverige uppkomna häftiga och långvariga strid, i hvilken prof. Branting var både föremål och deltagare. Ehuru anfallen voro mycket häftiga och äfven riktades mot Georgii mycket skarpt, besvarade han dem dock aldrig*. Den första engelska läkaren, som lärde inse sakens verkliga värde, Georgiis

* Jemför: Dublin quaterly Journal, 1851.

grundliga kunskaper och okonstlade redbara skaplynne, var Chapman, M. A. Contab, M. D. Edin. Denne fortfor sedan alltid lika rastlöst som oegennyttigt att verka för framgången af en rationel gymnastik. Synnerligen var det åsigtan att vilja använda rörelser uti hjertlidanden, hvilket då framkallade det största tviflet och bidrog att väcka misstanken, att allt var en svensk humbug.

Tviflet aftog emellertid efter hand. Åtskilliga läkare jemte andra personer, som erfarit verkan af gymnastiken, önskade befordra företaget genom bildandet af ett bolag, som kunde bygga en storartad enskild inrättning för utförandet af sjukgymnastik. Georgii erbjöds ledningen af denna, men han tvekade att antaga ett sådant anbud af fruktan att råka i förhållanden, som kunde tillintetgöra hans sjelfständighet. Förslaget förföll därför. Ehuru Georgii egde en ovanlig arbetsförmåga samt ett varmt och outtröttadt intresse för sakens framgång, lyckades han dock aldrig att vinna några större ekonomiska fördelar. Vid underrättelsen om hans död fälde en af hans bästa vänner, d:r R. Dudgeon, M. D., om honom med rätta det yttrande: att han ej passade för de engelska förhållandena. Följande ord af samma man må anföras: "In England he endeared himself to all who knew him, by his amiability, his bonhomie and his thorough acquaintance with the method he came to teach us. He was too modest and unassuming to succeed as well as he deserved. In London, as a rule, success attends those who are of a "pushing" character and this Georgii never was, hence his science and skill were not appreciated as they ought to have been."

Detta yttrande är ganska träffande, ty jemförd med Branting var Georgii mindre entusiastisk för gymnastiken och kunde följaktligen ej så lifligt inverka på mängdens öfvertygelse. Han verkade mera pligttrogen än entusiastisk i detta ords vanliga mening och røjde

ofta i viss mån en märkbar sceptisk obeslutsamhet. Sjelf lätt hänförd af skickliga öfvertalare förleddes han stundom att bispringa nödställda landsmän af tvifvelaktig förtjenst, och råkade derigenom stundom sjelf i ekonomiska svårigheter.

År 1850 utgaf Georgii på engelska språket sin bekanta bok: Kinesipathy. Här liksom i sin tidigare franska skrift utvecklade han teoretiskt grunderna i rörelsekuren och ådagalägger tydligt de aktiva och passiva rörelsernas specifika inverkan i olika sjukdomar.

Att Georgii under sitt mångåriga vistande i utlandet ej glömde sitt fosterland vitnar bland annat hans 1869 utgifna skrift om nationaluppfostran med särskildt afseende på nationalförsvaret. Anledningen till skriften utgifvande var den stora fosterländska frågan om nationalförsvaret, som lifligt rörde sig i allmänna opinionen. Inom riksdagen väcktes af A. Adlersparre förslag, som afsåg att gifva kroppsöfningarne i skolorna ett mera krigiskt ändamål, och Georgii yttrar: att han för 30 år sedan] var ögonvitne och deltagare i försöken att draga skolväsendets krafter till applikativa ändamål, hvars gagn då föga bemärktes, men numera erkännes af utlandets tänkande statsmän, krigare, skolmän o. s. v. Han ville med denna skrift utveckla planen därför inom skolan och tillägger: "huru och på hvad sätt nationalförsvarsproblemet slutligen må lösas, så synas numera alla vara ense om den stora inflytelse, som en för ändamålet ordnad gymnastik och vapenöfningar för skolungdomen, skulle komma att utöfva icke allenast för rekryttingens underlättande inom arméén, men äfven såsom *förberedande* hvarje individ, att vid föreskrifna åldern vara färdig att ställa sig i ledet." Ling var väl äfven i detta afseende den första i vårt land, då han redan i början af århundradet ifrade för gymnastik och vapen-

öfning för all praktisk soldatbildning, och förordade landförsvarets ordnande genom folkbeväpning.

I företalet till "Kinetic Jottings" nämner Georgii, att han eger särskilda manuskript, som ekonomiska skäl hindrat honom att publicera. Bland dessa handskrifter nämner han: 1. En öfversättning på engelska af "gymnastikens allmänna grunder". 2. Ett manuskript, som under flera år varit färdigt för pressen, — en reviderad öfversättning af "*Reglementet uti fristående gymnastik af 1836*". I denna skrift yttrar han, hade han för afsigt att åter införa åtskilliga rörelsetyper, hvilka genom militärisk auktoritet blifvit uteslutna från P. H. Lings ursprungliga manuskript. 3. Ett manuskript, som innehåller en kort öfversigt af P. H. Lings system tillika med statistiska tabeller, utvisande resultatet af författarens praktiska verksamhet i England.

Georgii flyttade till Stockholm år 1877 med ännu oförsvagade krafter. Hans återkomst till Sverige helsades med glädje, och han vann här genast en stor enskild verksamhet inom gymnastiken, der hans skicklighet var stadfästad innan han reste till utlandet. En oafbruten och mångårig verksamhet inom samma område skulle nödvändigt af en för saken nitälskande och klarseende man ständigt draga ny vinst. Gymnastiken blef hans lifsgerning. Han var en sjelfständig tänkare, och antog hvad som hvilade på vetenskapliga grunder och öfverensstämde med hans rika erfarenhet. Han antog den af Ling och Branting utredda, men länge och ifrigt bestridda grundläran för hela gymnastiken, att många både aktiva och passiva rörelser hafva en bestämd specifik verkan; att principen för valet och rörelsernas indelning icke hvilat på yttre, godtyckliga schematiseringar, på redskap, på ledernas förmåga af flera eller färre rörelsekombinationer, icke ensamt på

“muskellifvet“ utan förnämligast af verkan på kärl och nerver.

Denna uppfattning har mött starkt motstånd och ansågs innebära en fantastisk öfverdrift från gymnasternas sida. Senare tider erkänna dock, att dessa förklaringar öfverensstämma med anatomiens och fysiologiens lära. Fysiologen Ludwig uttalar samma lära, och den holländske läkaren Mezger, som vunnit i våra dagar så stort gehör och icke minst i vårt land, bekräftar samma åsigt.

Georgii var gift sedan 1859 med Emma Sofia Katarina Liedbeck, dotter af den bekante läkaren P. J. Liedbeck samt dotterdotter af P. H. Ling. Han efterlemnade enka, 2 söner och 3 döttrar. Georgii kvarlemnar en kär hågkomst icke endast hos sin familj, utan hos talrika vänner. Han egde i sin personlighet något, som ingaf förtroende och förhoppning, som lifvade och tillfredsstälde. Detta berodde otvifvelaktigt på upphöjdheten af hans egen till harmoniskt lugn komna personlighet, som hvilade på en verklig religiös grund. Hans religiösa lifsbekännelse var icke den torra bokstafvens, icke den flygtiga känslans eller den sväfvande fantasiens; den var en genomlevvad och i hans hela lif förverkligad religiös och sedlig lära. Han egde därför den lugnande och sköna verldsåsig, som ej rubbas af lifvets skiftningar, som håller fast i lifvet och i döden. Georgii gaf verkligheten sin fulla betydelse, men han var idealist i ordets vackra betydelse: han trodde på ideernas förverkligande och på den högsta ideens allt beherskande makt, huru underligt och mången gång motsägar det i verkligheten kan synas för det begränsade menniskoförnuftet.

Georgii verkade i sin lefnadsuppgift glad och tillfredsstäld, äfven då han i sina åsigter afvek från andras.

I försvaret för sin öfvertygelse, som han aldrig gaf till spillo, leddes han af en lugn och försonlig anda, hvilken aldrig tillät bitterhet eller hat diktera hvarken ord eller handling. I en älsklig familjekrets lefde Georgii lycklig. Han trufdes och kände sig säll i dess krets efter dagens sträfsamma arbete; men för att egna sina krafter åt andra och för sin familjs uppehälle förnekade han sig här tillräcklig hvila och vederqvickelse. Ett för andras behof känsligt hjerta, och Georgii egde detta i hög grad, drager lätt nog för stor vexel på egna krafter, synnerligen då lefnadsåren stigit öfver sjuttioalet.

Säkert kan det vara skönt att dö med en fast tro och säker öfvertygelse, att det högre lifvet och den rätta bestämmelsen ligger utom gränsen för det jordiska lifvet. Med denna tro och med denna öfvertygelse betraktade Georgii lifvet och döden. Han lefde därför under det förra förnöjd och lugn, och mottog den senare med odödlighetens hopp. Nedskrifvaren af dessa rader sammanträffade den 25 maj 1881 kl. 7 på aftonen med Georgii, som ej tillkännagaf någon kroppslig svaghet, och egde själens hela spänstighet. Några få timmar derefter hade hans ande utan någon sjukdom lugnt och stilla lemnat det jordiska. Underrättelsen härom gjorde ett djupt intryck, och vi införa här några enkla känslans uttryck, som egnades åt minnet af

Carl August Georgii.

† den 25 maj 1881.

Stilla dagens timmar skredo,
Natten fridsamt bjöd sin famn;
Himlens härold då var redo
Ropa obemärkt ditt namn.

Maka, barn och vänner gråten,
 Att han från er sida gått.
 Djup är smärtan, men förlåten
 Himlen, som har honom fått.

Allt för svagt min pensel målar,
 Hvad den ädle för er var.
 Skönast likväl bilden strålar
 I den tår, som ögat har.

Ingen kan hans minne klandra,
 Kärlek lyser i hvart spår:
 Öm, uppoffrande mot andra,
 Ger han allt hvad han förmår.

Storsint ädelhet framlyste
 Alltid i hans karakter.
 Djupt hans hjerta vördnad hyste
 För hvad högt och heligt är.

Skön, harmonisk var hans lefnad,
 Kunskapsrik och alltid sann.
 Hvar han kom, der kom ock trefnad —
 Sjukligt missmod lätt försvann.

Slägten skola slägten följa
 Uppå tidens snabba våg;
 Ingen vexling dock skall dölja
 Hvad han klart i lifvet såg.

Häfdens ära skall hans minne
 Ännu för en efterverld.
 Slägten uti tacksamt sinne
 Skola ge sin offergård.

Djupt i själen frågor bodde
Om natur- och andekraft.
Om han ej förstod, han trodde
På en högre gudamakt.

Otto Wilhelm Brouhn.

En afslutad lefnadsbana, som varit hängifven åt en oafbruten nyttig verksamhet, har sjelf lika tydligt som ärligt gjort sin lefnadsteckning. Vi kunna därför icke egna en bättre minnesruna åt direktör Brouhn än att påpeka om ock blott korta drag ur hans friska och verksamma lif.

Robert Wilhelm Brouhn föddes i Stockholm den 20 januari 1807 och afled derstädes den 30 november 1882. Ingick äktenskap med Dorothea Charlotta Hallberg 1835, som afled den 11 september 1866. Utaf 2 söner och 3 döttrar efterlemnar han blott en dotter, gift med herr N. F. Nilsson. B. tillbragte sitt verksamma lif hufvudsakligen i Stockholm. Efter skoltiden studerade han någon tid vid Gymnastiska Centralinstitutet under professor P. H. Lings tid och var sedan under professor Brantings chefskap anställd som praktisk lärare vid nämnda institut. Erhöll vid sin afgang härifrån ett vackert loford för "nit och skicklighet". Professor Branting uppskattade högt hans praktiska skicklighet i sjukgymnastiken. Var äfven någon tid extra ordinarie konduktör vid Kongl. Öfverintendents-Embetet.

Under somrarne från 1858 till 1872 förestod och ledde B. sjukgymnastiken vid Söderköpings Vattenkuranstalt och vitsordades af badläkaren och intendenten

d:r Böttiger för "utmärkt nit och skicklighet". Från 1860 till 1872 ledde han gymnastik- och vapenöfnin-garne i femklassiga läroverket i Maria och erhöll rek-torns intyg öfver "nit och skicklighet". Erhöll 1879 af rektorn vid Stockholms Gymnasium vitsord öfver att hafva med "framstående nit, ordningssinne och skick-lighet" under 7 år bestridt gymnastiklärarebefattningen vid Stockholms gymnasii södra afdelning. Af rektorn vid Katarina allmänna läroverk erhöles det utmärkta vitsordet att hafva med "oafåtligt intresse, synnerligt nit och skicklighet" oafbrutet från 1860 till 1881 tienst-gjort såsom t. f. gymnastiklärare vid nämnda allmänna läroverk. Gymnastiklärarebefattningen vid högre all-männa Latinläroverket å Södermalm bestred han från år 1879 till 1881 med vitsordet af "framstående nit, ordningssinne och skicklighet". Det kan äfven anföras att han tienstgjorde någon kort tid som vikarierande gymnastiklärare vid Stockholms Realläroverk, men måste afsäga sig denna befattning af brist på tid.

Det var dock ej endast inom det gymnastiska om-rådet hans offentliga verksamhet sträckte sig. Från 1879 till 1882 har han varit förordnad lärare i teckning vid högre allmänna Latinläroverket å Södermalm och vid denna undervisning ådagalagt "synnerligt nit och skick-lighet".

Man kan nästan förvåna sig öfver, att tid och krafter medgifvit skötandet af så många offentliga för-rättningar och ännu mer stegras denna förvåning vid erinran om, att han utöfvade en betydligt utsträckt en-skild sjukgymnastik. Tacksamma patienter besökte hans enskilda gymnastik och han, den glade och lefnadsfriske mannen, hjälpte och ingaf tröst och hopp åt sjuklingen.

Gymnastiken var Direktör Brouhns förnämsta verk-ningsfält. Han älskade denna sak och, liksom P. H. Lings lärjungar i allmänhet, hade han fått del af den

entusiastiska värme, som Ling i så hög grad förstod ingifva. Det är snart icke många af hans omedelbara lärjungar, som återstå och säkert lemna den, som bortgår, ett tomrum efter sig. Direktör Brouhn gick troget i mästarens fotspår och utöfvade både frisk- och sjukgymnastik. Bestämmt ordningssinne, human disciplin och utbildadt formsinne røjde sig uti hela hans verkningssfält. Han arbetade lugnt och med förnöjdt sinne och blandade sig ej i dagens stundom småaktiga strider om gymnastik, ehuru han uttalade sin mening fritt och oförbehållsamt. Han ansåg gymnastiken böra nyttjas blott såsom medel till helsa och kraft, men ej att lysa dermed. Han undvek därför att sjelf offra tid på vinnande af förvånande uppvisningar och gagnlösa kraftprof, otillgängliga för flertalet af lärjungar i allmänhet.

Såsom född och uppfostrad i hufvudstaden är det icke underligt att han helst trufdes här. Han var glad och skämtsam, godhertad och hjälpsam, egde en ädel karakter och älskade den "Lingska tiden". Det låg något estetiskt i hela hans väsen och sätt att vara. Frisk till själ och kropp förblef han verksam äfven under de sista åren af sin långa lefnad och gick bort utan någon egentlig sjukdom. Han lemna kvar ett äradt och kärt minne.

Hildur Ling.

Den allmänna sorg och saknad, som Hildur Lings bortgång framkallade hos släktingar och kamrater samt en stor krets af patienter, ingifva den tanken, att en kort lefnadsteckning skall med glädje mottagas på samma gång som den utgör ett uttryck af dyrbar hågkomst för den gamle henne tillgifne tecknaren af hennes minne. Mellan skedet af åren 1842 och 1884 ligger hennes lifsgerning. Många äro de, som minnas med högaktning och tacksamhet den enkla och anspråkslösa, men välvilliga och hjälpsamma 1884 afidna lärarinnan, antingen de under nämnda tid såsom sjuka begagnat gymnastik mot sina krämpor, eller såsom barn deltagit i skolgymnastik vid Gymnastiska Centralinstitutet. Och hvem kan glömma den, under utöfvandet af sina mödosamma pligter, välvilliga och samvetsgranna qvinnan!

Hon föddes 1825 den 1:sta november å Centralinstitutet; hennes barndom förflöt bland fem syskon i ett, äfven efter den tidens förhållanden, tarfligt och arbetsamt hem af stränga seder och gammaldags gudsfuktan, hvarest modern var både hushållerska och barnens lärarinna i den tidens få skolämnen. Der uppväxte hon afskild från ungdomens vanliga nöjen och utan någon egentlig beröring med hufvudstadens glada seder. En del af denna tid bodde hon utom staden på det lilla

landtstället, Annelund, hvarest nu äfven hennes graf finnes. Redan som barn röjde hon en starkt utpräglad sanningskärlek samt ett ovanligt ordningssinne, lydnad och håg för ihållande arbete. Moderns lärarinna, Fru Eva von Kökeritz, som äfven åt dottern under en kortare tid meddelade någon skolbildning, yttrade en gång om henne: "det är en liten mycket redbar flicka".

Hennes tidigt visade håg att biträda i moderns hushåll vid förrättandet af hvarjehanda bestyr föranlät fadern att på skämt kalla henne "lilla mor Syssla". Ehuru i de yngre åren klen och bleklad, blef hon likväl tidigt van vid arbete af olika slag, dock ej ansträngd med mycken läsning. Flickors uppfostran i allmänhet var på den tiden helt olika den närvarande tidens, Hon fick vid 20 års ålder sjelf förskaffa sig kunskaper i främmande språk och andra skolämnen, hvilka modern i följd af trägna hushållsbestyr och den dagliga pligten att lappa och tvätta barnens kläder ej medhann att undervisa uti. Såsom bevis på tarfligheten i hennes fädernehem kan anföras yttranden af den allmänt högaktade och i sina seder enkla demoiselle Gustafva Lindskog, föreståndarens mångåriga biträde vid sjukgymnastikens utvecklingstid; hon yttrade trots sin egen tarflighet till Hildur Lings mor, att hon "aldrig sett andra barn bära så mycket lappar på kläderna". Det hände att yngre släktingar, ankomna från Småland, ej ville visa sig på gatan i sällskap med de "trasiga ungarne", såsom orden föllo. Detta anföres äfven såsom inkast mot uppgifter, att faderns förmögenhetsvilkor skulle vara goda. De voro tvärtom — snillen ha sällan sinne för lyckliga ekonomiska beräkningar. Barnens föda var tarflig. Hvarje morgon vankades mjölk och hårdt hembakadt s. k. spisbröd, hvarje qväll gröt; denna alltmer föraktade föda, som dock under århundraden har utgjort en hufvudbeståndsdel af det svenska folkets näring och

följaktligen varit ett medel (spännkraft) för väldiga kraftyttringar i fred och krig. Den gammaldags tarflighet, som var sed i hennes barndomshem, förbjöd bruket af kaffe, thé, vin och kryddor. Det hårdnackade krig, som fadern nödgades föra emot bruket af trånga kläder, snörlif, tryckande band, spännhalsdukar, korshängslen m. m., som den tiden ansågs vara nödvändiga för en passande klädsel, utöfvade inflytande på hennes uppfostran. Det ansågs ej ens vara fullt "anständigt", att en annars snyggt klädd flicka saknade snörlif, och Hildur Ling måste uppbära anmärkningar, då hon äfven efter faderns död 1839 åttlydde hans förbud att följa den rådande seden. Snörlif ha nu återkommit och, liksom då, med pockande kraf.

Under årtalen 1840—60 var ännu ingen ordnad plan bestämd och antagen för bildandet af gymnastiklärarinnor. Deras antal var ännu högst obetydligt, och utbildningen omfattade egentligen blott praktiska delar. Hon antogs år 1842 vid 16 års ålder såsom biträde vid sjukgymnastiken utan aflöning hos professor Branting, institutets dåvarande föreståndare. Efter treårigt deltagande erhöilo de lämpligaste af biträdena en fastare anställning och under vintertiden ett arfvode af elfva kronor månatligen, hvilket efter några års tjenstgöring ökades till 25 kronor. Hennes ihärdiga flit i det ansträngande arbetet gjorde henne stark och i allmänhet friskare. Under dessa och följande åren måste hon jemte sin gymnastiska befattning biträda modern och förskaffa sig medel att sjelf af den bekanta demoiselle C. Schütz erhålla undervisning i franska språket. Genom en ihärdig viljekraft inhämtade hon sedan icke ringa kännedom i engelska och tyska språken. Genom undervisning af smärre barn i skolämnen förskaffade hon sig utvägar för egna studier.

En följd af hennes ömhet mot barn var, att hon redan under denna tid och fortfarande under hela hennes lifstid ofta anlätades att vaka vid anhöriges sjuk-sängar. En läkare yttrade en gång, att han aldrig sett en så tålig och passande sjukvakterska. Barn hyllade sig gerna till henne, både i frisk- och sjukgymnastik, och bland de af henne ledde fattigaste folkskolebarnen utöfvade hon ofta en för andra dold hjälpsamhet. De ännu lefvande qvinnor, som på långt afskilda tider erhöilo behandling i sjukgymnastik, instämna i det omdömet, att "öfver hennes anspråkslösa väsen med dess fridfulla och tålmodiga uttryck hvilade en egendomlig prägel, som tycktes anvisa en bestämmelse att tjena andra"; att "bereda lindring åt sjuka, tröst åt bedröfvade, frid åt oroliga sinnen" var en följd af denna medlidsamma sinnesart.

År 1851 efterträdde hon sin moderligt tillgifne vän, demoiselle Gustafva Lindskog, hvilken 1848 var den första på stat anställda gymnastiklärarinna. De följande åren till 1862 förflöto under professor Brantings ganska ansträngande arbetsordning, som sparade hvarken hans egna eller biträdenas krafter. Här kan göras en anmärkning, som har tillämplighet för det närvarande. Den förbättring af hennes förut knappa inkomster, hvilken följde af hennes utnämning 1851, satte henne i bättre tillfälle att förvärfva kunskaper om anatomiens och fysiologiens elementer. Detta kan med skäl erinras i en tid, då man, efter den qvinliga lärokursens ordnande år 1864, vid institutet har funnit, att unga qvinnor under deras lärotid i allmänhet ådagalägga ovanlig flit och ansträngning att förvärfva sig kunskaper, men fortfarande sällan att efter avslutad kurs visa något större bemödande att föröka de teoretiska kunskaperna. Detta senare var förhållandet med Hildur Ling. Hon understöddes härutinnan af sin svåger, den om gymnastikens fram-

gång och vetenskapliga utbildning så högt förtjente och öfver alla fördomar upphöjde läkaren dr P. J. Liedbeck. Hon utvecklade derigenom mera sin ovanliga iakttagelseförmåga öfver gymnastiska rörelsers olika verkningar och nödvändiga individualisering. Derigenom har hon på ett värdigt sätt till sakens framsteg fortsatt sin utmärkta företräderskas verksamhet. Mellan henne och en medlärarinna, den 1867 afidne fröken J. Lemon, rådde stor tillgifvenhet, som mest visade sig under de år, då nämnda lärarinnas tilltagande sjuklighet och aftagande krafter föranledde Hildur Ling att på allt sätt underlätta den sjukligas möda genom att sjelf utan ringaste missnöje öfvertaga så mycket som möjligt af deras gemensamma åligganden. De sista tjugotvå åren eller sedan 1864 räknade hon, enligt en anhörigs yttrande, som den lyckigaste delen af hennes verksamhet. Hon rönt alltid glädje af sitt arbete i sjukgymnastik, och hördes ofta yttra förnöjelse öfver den mekaniska behandlingens lyckliga verkan i vissa fall eller sin ledsnad vid motsatta händelser. Ofta omtalade hon, huru behandlingen ej visade någon verkan i början, men sedan gynnades af bättre följd, stundom genom att tillägga någon viss rörelse eller att ändra någon del af behandlingen. Samma förhållande visade hennes verksamhet såsom ledarinna af skolungdomens gymnastik, hvilken började i enskild skola 1845, och sedan fortsattes vid Centralinstitutet, som då kostnadsfritt mottog ett antal flickor ur de på Norr, Kungsholmen och Ladugårdslandet belägna folkskolor.

Efter hennes femtionde år började de förtidigt hårdt ansträngda kroppskrafterna märkbart aftaga, och fem år senare ansåg hon sig vara olämplig att med tillräcklig liflighet leda skolors friskgymnastik, men behöll likväl det ålagda timantalet oförminskadt. Under de tre senare åren förrådde hennes trötta hållning och försvagade ut-

seende nästan dagligen, att sjukgymnastiken ansträngde henne öfver måttan, ehuru ingen kunde förmå henne att erkänna det. Blott en gång för sin åldriga, efterlevande moder hade hon svarat "det tyngsta är att utan afbrott åt stora personer gifva halfliggande bröstlyftskakning, när man är sjuk".

Man vill gerna föreställa sig, att ett så fridfullt sinne af den verksamma art, som dessa rader ha skildrat, skulle lefvat lyckligt. Detta var också på visst sätt förhållandet, ty en omgifning af kärlek och tacksamhet bland anförvandter och vänner är ju den bästa jordiska lönen. En af de sjuka qvinnorna yttrade en gång på gymnastiksalen till henne: "Mamsell Ling, som alltid är så glad och jemn till lynnet, måtte aldrig rönt någon sorg". Men hennes pligtrohet och inneboende själsbehof att lindra andras lidande tog ut sin rätt; ty hon var ett bevis, att det verkligen kan finnas människor, som lida mera af andras olyckor, än dessa sjelfva stundom synas lida. Ett sådant sinnelag kan aldrig sakna föremål. När föremålet för hennes medlidande var någon af henne älskad anförvandt, tog hennes sorg en egenkap af öfverväldigande tyngd, som hon dock under sina tjensteförrättningar sorgfälligt sökte dölja.

Det som slutligen mest bidrog att undergräfvat kroppskrafterna var hennes känsla af pligten att under 12 år (1872—84) dag och natt vårda sin mycket åldriga, hjälplösa, af plågsamma krämpor lidande moder. Synnerligen de åtta senaste åren af dotterns lif utgjorde en för hvarje dygn kommande följd af ansträngningar om dagen och en om natten ofta afbruten sömn med långa vakor och en ständig oro för den gamles skuld, en ständig sorg öfver hennes plågor, som hon förgäfvat sökte lindra. De långa vakorna i ensamheten med den gamla sjuka verkade derhän, att hon under deras längtan efter dagens glada ljus sökte en tröst i böner och i det

gemensamma åskådandet af nattens kallt skimrande himmelstecken. Så vande hon sig småningom att se en kär vän i månens bleka vemodiga sällskap, synnerligen välkommet under de långa bistra vinternätterna, under hviskande afbrutna samtal med den sjuka om dem, som de båda mest älskade och saknade i det tysta hemmet.

Det var i sanning underligt att se henne, ehuru uttröttad efter hvarje sådan vaka, dock på morgonen ega sitt vanliga glada leende och fröjdas när hon kom ned till dem, som väntade henne i gymnastiksalen. Mången gång hörde hennes närmaste henne med glädje och tacksamhet omtala, huru "vänliga och goda" alla hennes medlära­rinnor, äldre och yngre, samt äfven de sjuka voro. Oro för nära anhörigas hemsökelse af sjukdomar och timligt obestånd ökade vid denna tid ytterligare hennes bekymmer. "Jag skulle ej kunna uthärda längre utan den lugnande förströelse, samarbetet i sjukgymnastiken förskaffar, och den välvilja, som mina goda hjälpsamma kamrater och andra visa mig dagligen". Dessa hennes ord yttrades mera än en gång under hennes sista lefnadsår. Men den från ungdomen inrotade vanan att vårda barn tycktes hafva öfvergått till ett verkligt behof att omhulda sådane. Den åldriga moderns vård kunde ej hindra henne från att äfven åt en ung qvinlig anförvandt egna en moderlig omsorg under de senaste åren, och fortfor härmed till sista veckan af sitt lif.

Hennes lefnadsyanor voro de enklaste och under det senaste årtiondet mycket likartade. Hvarje morgon, innan hon från sin i Centralinstitutets hus belägna bostad gick till gymnastiksalen, läste hon tyst en psalm eller del af någon epistel. Synnerligen älskade hon att höra läsningen af psalmen n:o 275 i vår svenska psalmbok. En annan psalm, som hon ofta läste, är n:o 260. Den eftersade hon med bruten stämma, då systerdottern uppläste den vid hennes dödsläger, hvarefter hon mottog

sin åldriga af bräcklighet och sorg brutna moders sista omfamning och uttalade sitt sista godnatt den 2 februari 1884. En lunginflammation var dödsorsaken i hennes femtionionde lefnadsår.

Dock hvem kan skriva en sann teckning af en verkligen anspråkslös god kvinna. Det fridfulla trogna hjertat, den i pligtens utöfning aldrig tröttnande handen, det enkla och anspråkslösa väsendet låta ej beskriva sig. Stormän och väldige hjeltar höfvas lysande lefnadsteckningar; men det tysta pligttrogna arbetet är öfver menskliga loftal. Den aflidnas faders första biograf, kyrkoherden i Solna P. A. Fröst, slutar 1839 ungefär med följande ord: "dock En allena är den, som dömmar, och måtte han nådeligt dömma oss alla!"

Vid Hildur Lings graf den 10 februari 1884.

Efter dagens mödor, dagens strider
 Käns det ljuft, när det mot afton lider:
 Mot den stilla sabbatsro,
 Der de goda andar bo.

Mången frågar, hvart går menskoanden
 Då han lemnar här de trånga banden?
 Finner han ett saligt land
 Bortom dödlighetens strand?

Hvad än vetenskapen oss bebådar,
 Huru djupt den i naturen skådar,
 Andens djup den icke tänkt
 Pejlarlodet der ej sänkt.

Lifvets fråga, lifvets dunkla under
Löser anden endast i de stunder,
Då den uti eget bröst
Klart förnimmer himlens röst.

Hildur Ling var för det ädla danad,
Hennes håg var till det sanna manad.
Blicken skönhetsformen såg,
Som hos henne färdig låg.

Tanken hade ett harmoniskt välde
Uti allt, hvad gymnastiken gälde,
Alltid ömmande hon stod
Lugn likväl som segrens mod.

Liksom blommans tårbestänkta öga
Fångar himlen sjelf ifrån det höga,
Så afspeglas englars bild
I en lefnad skär och mild.

Hildur Ling, som mången här nu saknar,
Till ett högre andligt lif blott vaknar;
Hennes själ så ren och sann
Redan här det lifvet vann.

Sorgsna blickar riktas väl mot båren,
Men hur fridfullt talar icke tåren:
Anden saligt frigjord är —
Stoftet endast hvilar här.

Vid gymnasten Liedbecks unga makas graf
den 21 september 1885.

Din lefnadssommar var så kort
Likt veka liljan gick du bort
Af sjukdom pröfvad, men ditt sinne
Var lifligt som ett barndomsminne.

Och lifvets dikt den var ej lång,
Men skön som en idyllisk sång,
I hemmet ingen var din like
Du skapade ett himmelrike;

Ty hjertats renhet är den skatt
Som gäller än vid dödens natt,
Och redan här i rätta ljuset
Du blickade mot fadershuset.

O make! jag förstår din tår
Så ymnig vid din makas bår!
Det var så ljuft vid hennes sida
Du himlen såg i ögon blida.

Men hör likväl den ljufva röst,
Som talar inom sorgsna bröst:
Att lifvets högsta, sanna mening
Är blott med englar i förening.

Hon är ej borta, hon dig ser
I blomman, som emot dig ler.
Mot dig hon sträcker kärlekshanden
Ifrån de ljusa stjernelanden.

Hon talar uti vindens sus,
Hon hviskar dig vid dagens ljus:
En gång vi skola träffas åter,
Der ingen sorgetårar gråter.

Vid Hjalmar Lings graf den 14 mars 1886.

Kunde jag gifva en sång, som tolkade värdigt ditt minne,
Ville jag lägga deri hjertats renaste guld.

Saknaden klär sig i sorg, ty djupt den känner din bortgång,

Maka, systrar och barn sörjande stå vid din graf;

Många vänner också de känna att döden borttagit

Från dem en trofast vän, bergfast i handling och ord.

När få vi åter se en *Hjalmar Ling* vid vår sida,

Kraftigt talande mot tidens hycklande dygd?

När skall väl han träda fram, som i lärdomens djup är
din like?

Enkel derjemte som du, sällan tiden oss ger.

Blända ville du ej, men säkert till målet du ledde,

Midt uti meningars svall vägen alltid du såg —.

Tiden ilar allt jemt med släkten till evighetsstranden!

Re'n ett sekel har gått, sedan den man trädde fram,

Hvilken med snillets kraft och hjertats flammande låga

Fattade slägtets hand, väckte det upp ur sin sömn;

Slägtet var modlöst och sjukt i nerver, muskel och åder,

Veknad var nordmannakraft, stålet i viljan var mjukt.

Väckande, lifvande kraft må *gjutas* i lemmar och anden,

Forntids lekar och spel måste ånyo uppstå:

Inom vårt fosterland de födas på nytt och förädlas —

Bortom vårt eget land helsas ock Lings gymnastik.

Dyrbart och stort var det arf du tagit emot af din fader,
 Gälde ej mindre än — offret af hela ditt lif.
 Ingen har bättre än du förstått att förvalta det arvet:
 Hela din lifsuppgift blef att dela det ut
 Oförfalskad och rent till ständigt kommande släkten.
 Liksom från källans lopp strömmen vinner i kraft,
 Så du alltid förstod med flera nya insatser
 Rikta den lära du fått, öka dess värde i kraft.
 Alltid sanning du sökt i ord, i handling och tanke,
 Aldrig vek du ifrån, hvarest det rätta du såg,
 Valde alltid en form, som passade in med det sköna,
 Enkel, okonstlad och ren, målet den visade klart:
 Andens och kroppens kraft du ville bilda och dana,
 Landet af dig har fått — praktisk "pedagogik".

Tidehvarf komma och gå med släkten, som hamna i grafven,
 Men hvad du verkat har aldrig i glömskan gått ned.
 Frejdade namnet Ling från slägte till slägte det lefver;
 Värdigt du burit det ock, tacksamma minnen du har.
 Blott det förgängliga dör; det goda, det sanna och sköna
 Liksom himmelska barn genom tiderna gå,
 Klara i lifvets natt, i lifvets mörkaste stunder
 Tala de ljuflikt om andens odödliga hopp.

Dagen tilländagick och natten kom med sin hvila,
 Men med budskap till dig kom ock en främmande gäst
 Från de odödligas land och rörde sakta vid hjertat:
 Strax du skyndade bort, flydde förgängelsens värld
 Upp till de saligas land, de eviga andarnes hemvist;
 Der är ljusare rymd, der är klarare syn,
 Skönhetens ideal och sanningens seger du skådar —
 Lifvets problem är löst uti en skön harmoni.
 Hoppet talar ju så för dödliga här uti stoftet,
 Att uti andarnes hem allting strålar i ljus.

Vi låna från Illustrerad tidning (n:r 12, årgången 22) en fullständigare lefnadsteckning öfver

Hjalmar Ling.

“Svensk gymnastik är vordet ett öfver hela den civiliserade verlden mera eller mindre känt begrepp — svensk gymnastik har nu ock vunnit vidsträckt användning i närmare och fjärrare länder. Men med denna stora spridning följer sannolikt att bestämningen *svensk* småningom skall försvinna, så att endast ordet *gymnastik* kommer att stå kvar för att beteckna sjelfva rörelsemetoden.

Namnet *Ling*, sedan århundradets början kärt i nordnorden och nu högt aktadt långt utom vårt lands gränser, skall deremot, af skäl som ej här behöfva nämnas, ej snart förgätas. Detta namns höga anseende växer med hvarje dag. Afståndet verkar derpå lika som på ryktet. Det är två personligheter, som gjort det frejdadt — Per Henrik Ling och hans son *Hjalmar Fredrik*.

Hjalmar Ling föddes i Stockholm den 14 april 1820. Han var således årsbarn med den första lagbestämmelsen om gymnastik i våra skolor, och han egnade sitt lifsarbete åt att möjliggöra denna lags utveckling och fullbordan.

Hans barndom och ungdom tillbragtes uteslutande i föräldrahemmet. Faderns vidtseende och omfattande blick var tydligen ej lika klarseende på nära håll, som den var kärleksfull och välmenande. Hans enkla uppfostringsidéer tillämpades bokstafligt och obevekligt inom familjen. Sjelf i besittning af stora kunskaper, som blifvit inhemtade med aldrig kufvad ihärdighet under långvariga motgångar, ansåg han att studierna ej borde börjas förr än vid mera mogen ålder. Hjalmar härdades under tiden till kroppen på allehanda vis. Han

måste deltaga i de gröfsta kroppsarbeten och utsattes ofta för verkliga försakelser af det nödvändiga. På samma gång behandlades han i andra afseenden intill faderns död som ett småbarn. Så t. ex. bestod hans straff ännu sedan han hunnit ynglingaåldern stundom i att stå i skamvrå. Han smakade aldrig öfverflöd, blott stor torftighet omgaf honom. Men detta lif var likväl egnadt att öppna hans blick för naturen, hvars ordning aldrig upphörde att lifligt tilltala honom, och med en viss förnöjsamhet talade han på äldre dagar om det år han varit i trädgårdsmästarelära hos van der Boom vid Ulriksdal. Vid mera mogen ålder egnade han sina mellanstunder åt entomologi, för hvilken vetenskap han lär hafva visat stora anlag.

Gymnastiken skulle likväl blifva hans lifsgerning. Fadern hade låtit honom vid 14 års ålder börja att biträda i sjukgymnastik; och vid P. H. Lings död 1839 bestämde omständigheterna valet af sonens lefnadsbana. Hjalmar var då 19 år och utan all skolbildning. Han sade sig hafva att tacka sin mor för att hon på mellanstunder hade lärt honom läsa så pass, att han vid vanlig ålder kunde "läsa fram sig".

Det var prosten Lindgren i Solna, som efter den gamle Lings död fick förtroendet att leda sonens bokliga undervisning, och han gjorde det med den framgång, att denne efter två års arbete aflade studentexamen 1841. Också lär Lindgren ha förklaradt, att han aldrig sett någon kunna så hastigt tillgodogöra sig undervisning som Hjalmar Ling.

Året derpå genomgick han kursen vid Gymnastiska Centralinstitutet, hvarefter han der anställdes som lärare. Han sysselsattes nu så väl med sjuk- som friskgymnastik under professor Brantings sakkunniga och fordrande förmanskap, och på mellanstunder fortsatte han sina

studier i anatomi under ledning af sin vän d:r Liedbeck. Ling ansågs för en särdeles kunskapsrik anatom.

Vid ett besök af professor Georgii i fäderneslandet öfvertalade denne honom att 1854 resa ut till Frankrike för att fortsätta sina studier och möjligen stanna der ute. Branting så väl som Georgii understödde detta företag på flera sätt, och Lings stora förmåga att kunna försaka möjliggjorde ett års vistande i Paris. Detta år lär hafva kostat endast omkring 1,500 kr., resor fram och åter inberäknade. Han följde i Paris många framstående vetenskapsmäns föreläsningar i olika riktningar, särskildt må dock nämnas den namnkunnige experimentalfysiologen Claude Bernard, äfvensom den kliniska undervisningen vid Hôtel Dieu. Han lärde sig under denna tid franska språket grundligt och satte sig in i så väl den äldre som den nyare litteraturen till en grad som väckt mångens förvåning. Men under denna tid led han stundom nästan fullständig brist på det nödvändiga; och detta ehuru Sveriges dåvarande minister i Frankrike, excellensen grefve Lövenhjelm hade sagt honom, att det dagligen vid hans bord fans en plats för honom, och dessutom erbjudit honom penninglån. Lings blyga och tillbakadragna väsen hindrade honom dock från att annat än med största sparsamhet begagna sig af det förra tillbudet, och hans sjelfständighetsbegär afslog det senare. Han yttrade sig emellertid alltid med den största tacksamhet om Lövenhjelm's godhet mot honom, liksom han var mycket angelägen att erkänsamt framhålla hvarje ynnestbevis, som kom honom till del. Under denna tid hade han gjort omfattande studier, som sedermera kommo honom till godo i hans verksamhet såsom lärare. När han återkom från denna resa till centralinstitutets gård, återstod honom ej mera mynt än en "sex-styfver"; och han möttes här af en brefbärare, som för ett lemnadt bref uppbar hela kassan. Men han

hade ej heller någon penningsskuld utom till en *vän*, som lät honom betala "när han kunde".

År 1858 blef han öfverlärare, och efter institutets omorganisering utnämndes han 1864 till professor och öfverlärare vid kungl. gymnastiska centralinstitutets pedagogiska afdelning. Såsom sådan verkade han till pensionsåldern, då han begärde och erhöll tjänstledighet, tills han 1882 på hösten fick afsked med pension.

Han upphörde likväl ej heller nu att arbeta i gymnastikens tjänst. Efter professor Georgiis död tillkom det Ling att ordna och utgifva "Brantings efterlemnade handskrifter". Detta maktpåliggande arbete afslöt han 1885. I öfrigt har han fullföljt ordnandet af sin egen stora samling pennteckningar öfver gymnastiska ställningar och rörelser. — Denna samling, hufvudsakligen gjord af honom sjelf, är ämnad att på åskådligt sätt framställa gången eller bygnaden af det Lingska systemet med alla dess fordringar på urval, enkelhet, lämplig stegring m. m. för att på kortaste vägen för olika behof vinna harmoni i utvecklingen. Denna samling är ett storartadt bevis på hans utomordentliga flit och ihärdighet. Två tusen figurer, som ofta gifva en vacker men alltid uttrycksfull framställning af de mest olika rörelseformer, göra icke sig sjelfva. Dertill kommer att Ling på egen hand lärt sig teckna, och detta först på äldre dagar, d. v. s. sedan han fyllt 50 år.

På det att denna värdefulla samling ej skulle såsom en tillgång i ett fattigt dödsbo gå ett allt för ovisst öde till möte, skänkte han, medan han ännu lefde, den samma till enskild person under vissa förpligtelser. Många utvägar hafva varit påtänkta för att kunna offentliggöra i fråga varande arbete; men alla hittills utan resultat. En gång hade han börjat trycka ett första häfte med engelsk text. Försöket måste likväl

öfvergifvas efter en opåräknad penningförlust. Han har dessutom varit erbjuden understöd från England till arbetets utgifvande; men ej heller i detta fall ledde underhandlingarne till något resultat. Här vore det väl ett tillfälle för staten eller det enskilda mecenatskapet att ingripa.

Från trycket har han utgifvit flera vid den gymnastiska undervisningen i bruk varande hand- och läroböcker. Dervid är att iakttaga, att han aldrig utsatt utgifvarens namn. Veterligen har han aldrig gifvit något skäl härför. Men då han i mycket annat af sitt görande och låtande tydligt lagt i dagen, att han aldrig ansett sig utföra sitt eget utan blott fullborda sin store faders verk, har man i denna finkänsliga uppfattning nyckeln till gåtan. — Faderns namn och minne var för honom så aktningsbjudande, att han under en tidpunkt var betänkt på att taga ett annat namn, menande att han ej kunde motsvara de fordringar, som han sjelf satte på sin faders son.

Ling har både inom gymnastiken och de vetenskaper, på hvilka den stöder sig, varit en flitig samlare. Härom bär det rika innehållet i hans skrifter ojäfaktigt vitnesbörd. Han har dock ej lyckats i samma grad att göra innehållet lättfattligt och derigenom väl tillgängligt. Detta beror visserligen i allmänhet icke på sjelfva uppställningen utan på bristande rubriker och innehållsförteckning, men erkännas måste, att sjelfva framställningen lider än af för stor omständlighet, än af för mycken sammanträngning. Detta förhållande är så mycket anmärkningsvärdare, som han eljest ofta i skrift (så väl i pedagogiska föreningens anföranden som i "Tidskrift i gymnastik") visade sig hafva rätt mycket herravälde öfver språket. —

Ling var genom Branting utvecklad till en skicklig sjukgymnast. Såsom sådan hade han uppdrag att i

Berlin inöfva d:r Eulenburg sjelf och hans biträden i den sjukgymnastiska anstalt, som E. der hade inrättat. — Ett liknande uppdrag hade han äfven af d:r Neumann. Han frestades under dessa besök i utlandet med flera smickrande och frikostiga anbud till att bosätta sig ute såsom sjukgymnast. Möjligen skulle han genom att antaga något af dessa anbud kunnat bereda sig sjelf stora ekonomiska fördelar, men hans uppfattning om hvad han borde eller icke borde göra manade honom att återvända till fäderneslandet, och i annat fall hade detta utom all fråga gjort en *oersättlig* förlust. Här blef han nemligen den nödvändiga länken för friskgymnastikens utveckling till verkligt och allmänt gagn för vår ungdom. Hans arbete förutan skulle vår pedagogiska gymnastik numera varit blott en saga, och sannolikt skulle hela dess verksamhet inskränka sig till några få starka öfningar för några få i kroppsligt afseende väl begåfvade, som äro minst i behof af ordnade öfningar, under det att det stora flertalet skulle ha fått intet.

Han utvecklade metoden fullständigt efter sin faders idé, genom att sammansmälta fristående öfningar (den s. k. fristående gymnastiken) med stöd- och redskapsöfningar till ett helt, alldeles som fadern hade tänkt och uttryckt saken, men hvartill denne saknade medel. Denna utveckling och tillämpning af den pedagogiska gymnastiken åstadkom han genom anordning af redskap, så konstruerade att öfningarna blefvo tillgängliga för mängden. Förut voro blott de fristående öfningarna allas tillhörighet, nu äro alla öfningar tillgängliga för alla, och det är blott anlag och öfning som utgöra begränsningen för deras tillämpning. — Vidare samlade och sammanförde han en mängd redan bortglömda nyttiga rörelser, ordnade hela rörelseförrådet på ett praktiskt sätt i grupper enligt deras öfverensstämmelse till verkan,

frånskilde icke väsentliga rörelser och framstälde hela metoden i en förnuftig stegring, tillämplig för olika åldrar och anlag.

Han fick såsom gymnastiklärare i nya elementarskolan från slutet af 1850-talet till 1862, genom rektor Siljeströms förtroende, ett lägligt tillfälle att vid denna skolas gymnastiksals inredning genomföra och tillämpa sitt system. De voro ej få som då klandrade honom, anseende honom hafva gjort helgerån på faderns "upp-rättstående" inredning. Ingen tycktes fästa afseende vid att inredningen i institutets gamla sal hade blifvit anordnad med hufvudsakligt afseende på nödvändigheten att uppstötta taket i det gamla gjuteriet, sedan mellan-väggar och andra stöd blifvit borttagna. Efter nya elementarskolans inredning erhöll han emellertid sedermera uppdrag att ordna eller rådfrågades om flera andra inredningar, och med visshet kan man säga, att det är han, som varit själen i alla de modifikationer, som härutinnan sedan vidtagits.

Det hade ofta blifvit framhållet att den Lingska gymnastiken aldrig kunde blifva populär, ty den skulle icke kunna intränga i folkskolan. Hjalmar Ling bevisade emellertid motsatsen, genom att till gymnastik inreda de vanliga läsrummen i Johannes fattigsskola och genom att der inöfva då varande lärare och lärarinnor. Försöket utföll så väl, att resultatet väckte beundran hos alla som sågo detsamma. Från detta försök daterar sig gymnastiken i Stockholms samt många andra städers och landsorters folkskolor.

Hjalmar Ling var icke allenast rikt utrustad på hufvudets vägnar utan äfven på hjertats. Ovanligt starka voro ock de band, som fäste honom vid familjen. Karakteristisk för hans familjekärlek likasom för hans blygsamhet är följande yttrande i ett bref rörande hemmet vid ett tillfälle, då han hastigt lemnat hufvudstaden:

“Ursäkta mitt öfverilade försvinnande! Vid ledsamheter är det alltid *syskonens* kärlek, som aldrig saknar sin lugnande verkan och yttrar sin dragningskraft, för hvilket allt jag ej kan vara nog tacksam.“

Hans stränga uppfostran i barndomen och ständigt knappa tillgångar hade lärt honom att till otrolig grad försaka, men ock att göra sig ekonomiskt oberoende, och genom att inskränka allt för sig sjelf kunde han följa sitt hjertas böjelse att frikostigt dela med sig åt andra. Han gaf med öppen hand som en äkta gentleman. Detta oakadt kunde man mången gång märka hans glädje öfver att ingenting ega. I hvarje fördel såg han, då det gälde honom sjelf, ett allt för stort ansvar; ty han saknade sin faders starka sjelftillit. I mycket torde han dock ha blifvit missförstådd. Aldrig såg man en ödmjukare man än han, då han möttes af nedlåtenheten, och sjelf såg han aldrig ned på någon, men den som i rättfram enkelhet mötte honom, intresserade honom mycket lätt. Hur tveksam han än var om sin egen förmåga, var han dock omutligt fast till sin karakter — hvad han ansåg vara rätt det fullföljde han utan tvekan; och man kan gerna om honom säga, att pligten var hans religion och arbetet hans gudstjenst.

Han hade af naturen en stark helsa, hvarmed han i alla tider handskades mycket ovarsamt, och hans svåraste plåga under han sista sjukdom var att ej kunna arbeta. Den omedelbara dödsorsaken var hjertförlamning, som slutade hans verksamma lif den 9 mars 1886.

Han öfverlefvdes af hustru, född Rolf, och två unga döttrar; dessutom sörjes han af två systrar, sin åldriga moder, slägtingar, många lärjungar och vänner.

Hjalmar Lings stoft jordfästes med tillbörlig enkelhet söndagen den 14 mars i Ladugårdslands kyrkas grafkor. Många minneskransar från de tre skandinaviska

länderna prydde hans kista; och de närvarande förnummo en känsla af att der inom hvilade en man, hvars arbete besått så vidsträckta fält på ett sådant sätt, att deraf skola uppspira rika skördar. Efter den högtidliga akten bars kistan af tillgifne lärjungar till den i beredskap varande vagnen, som förde hans stoft till Annelund, der det nedsänktes i faderns grafhög.

L. M. T.“

Carl Fredrik de Ron.

Sjuttioåtta år äro en för människan lång lifstid och kan gifva utrymme för en omfattande nyttig verksamhet, såsom förhållandet varit med den man, hvars minne vi här i några korta drag vilja teckna.

Carl Fredrik de Ron föddes i Stockholm den 14 augusti 1809 och afled derstädes den 29 mars 1887. Föräldrarne voro grosshandlaren Gustaf de Ron och hans hustru Fredrika Engman. De Rons barndom och ungdom upptogos af skol- och kadettåren, och han ingick sedermera som officer vid Kongl. Vesterbottens regemente. Den uppspirande svenska gymnastiken väckte hos honom en glödande hängifvenhet för detta uppfostringsmedel. Elev af P. H. Ling, beundrade han mycket dennes snille. De Ron med sin djerfva fantasi och ett aldrig svigtande mod trodde sig kallad att bana väg för den svenska gymnastiken i utlandet. Han valde icke det minsta landet, då han föredrog Ryssland framför andra länder.

År 1833 begaf han sig till Petersburg, der han uppträdde som en ifrig förkämpe för svensk gymnastik. År 1846 inrättade han vid en af Petersburgs förnämsta gator ett institut för frisk- och sjukgymnastik. Tillämpningen af sjukgymnastiken var väl ännu i sin linda, ty ännu saknades assistenter med praktisk skicklighet och

teoretiska studier i fråga om sjukgymnastik. Följaktligen kunde han här ännu icke fullt tillgodogöra sig de rörelseformer, som under denna tid vunnit stor utbildning genom professor Lings närmaste efterträdare. Emellertid rönste de Ron framgång i sin gymnastiska verksamhet; år 1849 lyckades det honom att få en rymlig gymnastiklokal (60 alnar i längd) med passande läge. Den unge hertigen af Leuchtenberg begagnade de Rons gymnastik, en lycklig omständighet i så fall, att härigenom kom dennes moder att befordra gymnastikens framgång. Genom hennes medverkan fick de Ron under 5 år ett årligt statsanslag af 10,000 rubel silfver med åliggande, att årligen, utan särskild ersättning, behandla 60 patienter med sjukgymnastik, jemte det 30 ynglingar skulle under dessa 5 år teoretiskt och praktiskt utbildas till gymnaster.

Opinionen blef gynsamt stämd för gymnastiken. Inom de storfurstliga slotten uppsattes gymnastiska apparer, äfvensom flerstädes hos de förmögnare familjerna; den pedagogiska gymnastiken infördes i de flesta civila och militära läroanstalter i Petersburg och några andra städer inom ryska riket. Under denna gynsamma stämning för gymnastiken skulle den kunnat vinna, ej blott utbredning, utan äfven stadgadt förtroende, såvida insigtsfulla och praktiskt dugliga lärare öfverallt tagit den om hand. Tvenne skickliga gymnaster från Stockholm, hrr A. G. Berglind och W. Wahlfelt, voro verksamma inom gymnastiken, men derjemte funnos personer, hvilka, utan insigt i gymnastikens verkliga betydelse, sökte göra den till en inkomstkälla. Härigenom ställdes den på många ställen i en tvetydig dager, och det väckta förtroendet minskades.

Det var de Rons plan att efter de 5 årens förlopp få ett större, på statens bekostnad inrättadt gymnastiskt institut, och stämningen var ej ogynsam härför.

De kejserliga barnen begagnade de Rons gymnastik och samtliga den kejserliga familjens medlemmar intresserade sig för gymnastiken. I synnerhet var storfursten Konstantin bevågen de Rons förslag om ett af staten upprättadt gymnastiskt centralinstitut. För att få gymnastiken allmänt införd vid flottan utverkade storfursten Konstantin, att år 1856 ett större antal officerare och matrosor kommenderades att genomgå en två-årig kurs uti gymnastik. Till öfverlärare för denna kurs sattes de Ron.

I fråga om förslaget till ett gymnastiskt centralinstitut hörde jag de Ron år 1858 muntligen omtala, huru han tänkt sig ett sådant institut — någon skriftlig uppsats härutinnan af de Ron tror jag ej varit tillgänglig. Hufvudpunkterna voro: Ett gymnastiskt centralinstitut inrättas i Petersburg, med filialafdelningar inom åtskilliga andra städer, uti hvilka gymnastiken teoretiskt och praktiskt studeras, och lärare bildas för ledningen af gymnastiken inom hela riket. I hvarje läroverk, ej mindre de civila, än de militära, införas gymnastik och vapenöfningar. I den mån eleverna vinna tillbörlig öfning biträda de som instruktörer vid gymnastik- och vapenöfningarna, hvarigenom ett stort antal instruktörer kunna användas vid dessa kroppsöfningar. Inom de högre läroverken öfvas, jemte gymnastik och fäktning, excercis och manöver, så att i händelse af krig underbefäl kunde vara att tillgå.

Onekligen innebar detta förslag en omfattande tanke. Det afsåg att bereda alla ynglingar en gymnastisk och militärisk uppfostran. Härigenom bereddes möjligheten för en allmän värnepligt. Man påminnes uti detta förslag med afseende på gymnastik- och militäröfningar i skolorna om ett äldre förslag, som utgick från Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm och år 1823 förelades Rikets Ständer.

Oaktadt de Rons energiska bemödanden kunde dock förslaget ej genomdrivas, emedan det berodde af ett statsanslag, som regeringen ej ansåg sig kunna bevilja. Utom stora summor för uppbyggandet af behöfliga gymnastiska lokaler fordrade förslaget 100,000 rubel silfver i årligt underhåll. Förslaget kom derjemte under en ogynsam tidpunkt med hänsyn dertill, att Krimkriget gjort ekonomiska besparingar nödvändiga. Någon minskning i afseende på institutets omfång och de dermed förenade kostnader ansåg de Ron ej borde göras. Han hade fäst så stora förhoppningar vid denna idé och tänkt den af så stor betydelse för nationen, att dess framtid i materielt och andligt afseende deraf berodde. Han ansåg att den kunde förverkligas i alla länder, hos alla nationer. Det låg i de Rons karakter, att hinder ej fingo lägga sig i vägen för det nyttiga vare sig det gälde stat eller enskild person, utan allt måste öfvervinnas. Han nödgades likväl för tillfället öfvergifva förslaget och återvände till Sverige 1858 efter 25 års oafbruten verksamhet för gymnastikens framgång i Ryssland.

I fäderneslandet blef sjukgymnastiken hans lifsgering. Särskildt i Stockholm var gymnasten de Ron känd i vida kretsar och mången svår sjukdom blef af honom botad. Outtröttlig i arbete och aldrig modlös i de svåraste sjukdomsfall, mottog han till behandling sådana sjuka, hvilka andra gymnaster ej trodde sig kunna behandla med någon utsigt till framgång. Af de förmögna tog han full betalning för sitt arbete, men behandlade mången medellös utan ersättning, ty för de fattiga var han ömmande och hjertegod.

C. F. de Ron var väl utrustad på hufvudets vägnar och egde en rik fantasi, som icke alltid ville underkasta sig det lugna omdömet. Med en utpreglad sympatisk känsla för de med honom liktänkande i hans lifselement, gymnastiken, hade han många vänner och

beundrare, men var skoningslös mot dem, som han ansåg ej voro "rätt-trogna" den Lingska gymnastiken. Han uttalade sig med stor bitterhet mot dessa, hvilket står i strid med hans i öfrigt känsliga och goda hjerta, men torde hafva sin förklaring af hans tillgifvenhet för gymnastiken. I denna svärmiska tillgifvenhet, hade han införlivat sig med den föreställningen, att han var den ende som rätt uppfattat Lings gymnastik. Andra förfuskade densamma mer eller mindre.

C. F. de Ron var under lifstiden en verksam man. Ingen skall kunna förneka, att han var en i det praktiska ovanligt skicklig gymnast och ingen kunde gerna öfverträffa honom i brinnande hängifvenhet och nit för gymnastiken. Han talade gerna om densamma med hvem som helst, och kunnig i flere språk kunde han lätt i utlandet sätta sig i beröring med framstående personligheter och sökte alltid att verka för sin sak. Han var en af de få nu återstående P. H. Lings omedelbara lärjungar och saknaden är därför så mycket större. Han var i sitt äktenskap lycklig och saknas af en åldrig och sörjande maka samt slägt och vänner.

Innehåll.

Lars Gabriel Branting	3.
Carl August Georgii	15.
Otto Wilhelm Brouhn	28.
Hildur Ling	31.
Vid gymnasten Liedbecks unga makas graf	40.
Hjalmar Ling	42.
Carl Fredrik de Ron	53.

På ALBERT BONNIERS förlag ha förut utkommit följande arbeten af

Prof. T. J. HARTELIUS:

Lärobok i Histologi och Fysiologi. 2:a upplaga

Med 70 figurer i texten. 2: 50.

Utgör 2:dra omarbetade och utvidgade upplagan af förf:s år 1868 utgifv. skrift: »De fysiska lifsyftringarne hos menniskan».

Sjukgymnastik. 2:a tillökade upplagan. Med omkring 100 figurer i texten. Pris 5 kr.

»Sjukgymnastiken här inom sig sjelf en rättmätig fordran att i flera kroniska sjukdomar anlitas som ett läkemedel, hvilket icke genom något annat kan ersättas.» (Ur förf:s förord.)

Menniskokroppens Anatomi. 3:dje omarbetade och tillökade upplagan. Med 110 figurer.

Innehåll: I. Benlära och bandlära. II. Muskellära. III. Läran om inelvor. IV. Läran om Kärlen. V. Läran om nervsystemet. VI. Läran om sinnesorganerna. — Menniskokroppens proportioner. Pris 4 kr.

Helsolära. 2:a omarbetade och tillökade upplagan. Med 12 figurer. 1: 25; kart. 1: 50.

Om det sistnämnda arbetet tillåta vi oss anföra följande utdrag ur professens omdömen:

»Denna bok är, för den *praktiska uppställningen, det klara, lättfattliga och uppmärksamheten fångslande framställningssättet* förutom flere andra goda egenskaper, utan tvifvel förtjent att synnerligen rekommenderas hos alla dem som rätt värdera den oskattbara helsogåfvan.»

»*Redigt, kortfattadt, populärt* och med stöd af de nyaste vetenskapliga upptäckterna redogöres här för de allmännaste punkterna af läran om människans dyrbaraste klenod: *helsan. Intet hem, ja, ingen person borde sakn denna förträffliga lilla bok.*»

»En liten god bok, som förtjenar vidsträckt spridning.»

THURE BRANDT, Gymnastiken såsom botemedel mot **qvinliga underlifssjukdomar**, jemte strödda anteckningar i allmän sjukgymnastik. 284 sid. 5 kr.

FRITHIOF HOLMGREN (Prof. i Upsala). **Tanka** om kroppsofningar, såsom ett af vårt folks angelägnas e behof. 50 öre.

WILH. UHRSTRÖM, Hemläkaren. Populär ordbok i sjukvård och helsolära enligt nutidens medicinska åsigt. Med förord af prof. P. H. Malmsten. *Andra omarbetade och tillökade upplagan.* 5: 50; inb. i eleg. band 6: 75.

JOSEF WIEL, Dietetisk kokbok för friska och sjuka. Med särskild hänsyn till dieten vid magsjukdomar. Öfvers. och delvis bearbetn. af originalets 5:e upplaga. 2: 75.

ALFRED BRAMSEN, Våra barns tänder. Förord af hoftandläkaren *Fr. Berggren.* Med talrika teckn. 85 öre.

